

ANDRZEJ HAŁASIEWICZ
Fundacja Programów Pomocy dla Rolnictwa (FAPA)
w Warszawie

PROGRAM AKTYWIZACJI OBSZARÓW WIEJSKICH

1. Wprowadzenie

W lipcu ubiegłego roku Rząd Rzeczypospolitej Polskiej przyjął dokument zatytułowany *Spójna Polityka Strukturalna Rozwoju Obszarów Wiejskich i Rolnictwa*. Przedstawiono w nim założenia i cele polityki państwa w zakresie rozwoju obszarów wiejskich i rolnictwa. Jest to rozwinięcie i poszerzenie koncepcji, która została przyjęta w dniu 21 kwietnia 1998 r. przez Radę Ministrów w *Średniookresowej Strategii Rozwoju Rolnictwa i Obszarów Wiejskich*. Pierwszy dokument koncentrował się przede wszystkim na rolnictwie, natomiast *Spójna Polityka Strukturalna Rozwoju Obszarów Wiejskich i Rolnictwa* jest całościowym spojrzeniem na problemy obszarów wiejskich oraz na sposoby ich rozwiązywania. Wśród nich rolnictwo jest bardzo ważną dziedziną, ale skupienie uwagi wyłącznie na nim nie rozwiąże problemów przed jakimi stoi polska wieś i jej mieszkańcy, przed jakimi stoi nasz kraj. Niezbędne zmiany osiągniemy oddziałując również na jego bliższe i dalsze otoczenie. Przemiany w gospodarce Polski coraz bardziej pokazują, że problemy obszarów wiejskich i rolnictwa nie dotyczą tylko jednej grupy społecznej, czy też jednego sektora gospodarki. Zmiany jakie zachodzą na tych terenach są ważne dla całego społeczeństwa. Nowoczesna i wydajna ekonomicznie wieś przyczyni się do wzrostu w innych sektorach gospodarki.

Radykalne zmiany na wsi może przynieść przede wszystkim rozwój przedsiębiorczości pozarolniczej. Dlatego też konieczne jest podejmowanie działań na rzecz poprawy infrastruktury technicznej (sieci wodociągowej i kanalizacyjnej, gazyfikacji, telefonizacji, nowoczesnych źródeł energii, sieci dróg lokalnych, itp.). Działania te zachęcą przedsiębiorców do zwiększenia inwestycji zapewniających pracę mieszkańcom wsi, która da im dochód gwarantujący dostatnie życie. Tworzenie nowych miejsc pracy zmieni strukturę zatrudnienia na wsi i znacznie ograniczy problem bezrobocia na tych terenach.

2. Założenia Programu

Wspomniana wyżej polityka strukturalna państwa realizowana jest poprzez działania systemowe oraz programy uzupełniające. Myślę tutaj między innymi o programie SAPARD, który poprzez wybrane w Polsce priorytety przyczyni się zarówno do rozwoju i restrukturyzacji rolnictwa jak i znacząco wpłynie na pozarolniczą aktywność gospodarczą na obszarach wiejskich.

Na ten ostatni cel ogólny - szeroko rozumiany rozwój gospodarczy wsi - nakierowany jest *Program aktywizacji obszarów wiejskich* (PAOW), który jest konkretnym wsparciem realizacji *Średniookresowej strategii rozwoju rolnictwa i obszarów wiejskich* oraz *Spójnej polityki strukturalnej rozwoju obszarów wiejskich i rolnictwa*.

Określono trzy cele szczegółowe programu:

- zwiększenie pozarolniczego zatrudnienia na obszarach wiejskich,
- wsparcie procesu umacniania samorządów i rozwoju regionalnego,
- pomoc w budowaniu potencjału instytucjonalnego niezbędnego do uzyskania przedakcesyjnych i strukturalnych funduszy Unii Europejskiej.

Program współfinansowany jest z kredytu na 120 mln USD, zaciąganego w Banku Światowym (Międzynarodowym Banku Odbudowy i Rozwoju). Uzgodniono, iż kredyt zostanie wykorzystany na sfinansowanie następujących działań: rozwój sektora prywatnego, rozwój zasobów ludzkich, w tym fundusz ponownego zatrudnienia, program zwiększania zatrudnienia poza rolnictwem, poprawę stanu edukacji na obszarach wiejskich, wzmocnienie instytucji administracji lokalnej i regionalnej oraz rozwój infrastruktury na obszarach wiejskich.

Podział pożyczki Banku Światowego

Komponenty	Koszty ogólne (mln USD)	% kosztów ogólnych	Kredyt Banku Światowego (mln USD)	% pożyczki Banku Światowego	Jednostka koordynująca
Komponent A Mikropożyczki	19,05	6,3	12,50	10,4	MPiPS
Komponent B1 Przekwalifikowanie siły roboczej	44,84	14,9	22,70	18,9	MPiPS
Komponent B2 Edukacja	24,67	8,2	13,30	11,1	MEN
Komponent B3 Budowanie potencjału instytucjonalnego	12,62	4,2	10,10	8,4	MSWiA
Komponent C Rozwój infrastruktury na obszarach wiejskich	194,89	64,7	57,17	47,7	MRiRW

3. Elementy składowe Programu:

Komponent A: Mikrokredyt

Cele:

- wsparcie mieszkańców obszarów wiejskich w tworzeniu małych przedsiębiorstw,
- wsparcie instytucji lokalnych pośredniczących w przekazywaniu kapitału beneficjentom pomocy oraz organizowanie szkoleń.

Instrumenty:

- **program udzielania mikropożyczek** przeznaczonych dla ludności wiejskiej i mieszkańców małych miast (osoby bezrobotne, rolnicy posiadający małe gospodarstwa, właściciele małych przedsiębiorstw). Wysokość jednej mikropożyczki osiągnie maksymalnie równowartość (w PLN) 5 tys. USD, przy czym 25% wartości jednej pożyczki musi być finansowane ze środków instytucji lokalnych, które udzielać będą pożyczek potencjalnym beneficjentom. Fundusz pożyczkowy prowadzony będzie przez Bank Gospodarstwa Krajowego (BGK). Instytucje lokalne, udzielające pożyczek, wybierane będą – w drodze przetargu - przez BGK we współpracy z samorządem województwa. Samorząd województwa będzie bowiem zobligowany do współfinansowania Programu. Wysokość oprocentowania mikropożyczek oparta będzie na stosunku oprocentowania wkładu ze strony Programu i wkładu realizatora usług do jednej mikropożyczki, a okres spłaty wyniesie maks. 36 miesięcy. Instytucje lokalne, współfinansujące każdą mikropożyczkę wkładem własnym stanowiącym 25% jednego kredytu, będą miały prawo do maks. 17% oprocentowania swojego wkładu.
- **jednorazowe dotacje – granty - dla pożyczkobiorców** przeznaczone na zakup środków trwałych (uzupełnienie mikropożyczki o dodatkowe 3600 PLN pomocy bezzwrotnej). Środki na współfinansowanie programu (przekazane samorządowi województwa) pochodzić będą z rezerwy celowej budżetu państwa na współfinansowanie programów wojewódzkich, mających na celu przeciwdziałanie bezrobociu.
- **pomoc techniczna i szkolenia** dla realizatorów usług, BGK i MPiPS.

Budżet komponentu: 19,05 mln USD

- Udział BŚ w komponencie: 75% wartości mikropożyczek, pomocy technicznej, kosztów operacyjnych ponoszonych przez BGK i realizatorów usług, wyniesie - 12,5 mln USD,
- Wkład strony polskiej w finansowanie grantów - 2,9 mln USD,

- Wkład własny realizatorów usług na finansowanie 25% wartości mikropożyczek – 2,8 mln USD.

Okres wdrażania: 2 lata.

Wdrażanie:

Zespół Programowy w MPiPS

- monitoring ogólny,
- koordynacja współpracy między realizatorami usług,
- analiza efektów wdrażania programu.

Wojewódzkie Biuro Wdrażania Programu

- współpraca z BGK przy wyborze realizatorów usług,
- gromadzenie raportów od realizatorów usług,
- informowanie RKS o działaniach realizatorów usług.

Bank Gospodarstwa Krajowego

- przekazywanie realizatorom usług środków przeznaczonych na mikropożyczki,
- wybór realizatorów usług – przy współpracy z WBWP,
- zawarcie umów z realizatorami usług,
- gromadzenie odsetek od spłacanych kredytów,
- organizowanie kontroli finansowej i audytu u realizatorów usług,
- pomoc MPiPS przy dokonywaniu analizy efektów wdrażania programu.

Realizatorzy usług

- udzielanie mikropożyczek i wypłacanie grantów,
- organizowanie doradztwa dla beneficjentów,
- gromadzenie odsetek.

Komponent B: Aktywizacja kapitału ludzkiego

Podkomponent B-1: Program Przekwalifikowań

Cele:

- pomoc bezrobotnym oraz znajdującym się w trudnej sytuacji ekonomicznej mieszkańcom obszarów wiejskich w podniesieniu własnych kwalifikacji,
- pomoc w znalezieniu zatrudnienia na lokalnych rynkach pracy,
- pomoc przy dostosowaniu kapitału ludzkiego do wymagań lokalnych rynków pracy.

Programy:

1. Badania gospodarki i rynku pracy

Program przewiduje przeprowadzenie badań sondażowych, dotyczących rynku pracy i sytuacji gospodarczej na rynku lokalnym. Po przeprowadzeniu badań pilotażowych w jednym z województw, co pół roku będą przeprowadzane badania we wszystkich 7 województwach przewidzianych w podkomponencie B-1.

Badania te będą miały na celu przedstawienie oczekiwań pracodawców i porównanie ich z potencjałem siły roboczej na lokalnych rynkach pracy.

2. Program Przekwalifikowań (Redeployment Fund)

Program przewiduje finansowanie instrumentów, których zasadniczym przeznaczeniem ma być aktywizacja ludności wiejskiej i umożliwienie znalezienia przez nią zatrudnienia:

- *usługi poradnictwa zawodowego*; poradnictwo zawodowe, informacja o rynku pracy, ocena predyspozycji i umiejętności, programy poszukiwania pracy, kluby i giełdy pracy;
- *usługi w zakresie przekwalifikowania siły roboczej*; przekwalifikowania zawodowe, szkolenia z zakresu prowadzenia własnej działalności gospodarczej;
- *wsparcie dla okresowego zatrudnienia przez gminę* (maks. 20% środków przewidzianych na wszystkie instrumenty); zatrudnienie przy pracach na rzecz rekultywacji środowiska, wsparcie dla zatrudnienia w instytucjach społecznych (domy dziecka, szkoły, domy opieki);
- *wsparcie dla ośrodków obsługi małych przedsiębiorstw*; świadczenie usług księgowych, finansowych, prawnych, marketingowych, usługi doradcze;
- *inkubatory przedsiębiorczości*; lokal, możliwość korzystania ze wspólnego sprzętu;
- *lokalne inicjatywy planowania rozwoju gospodarczego*; granty na finansowanie prac studialnych na temat perspektyw rozwoju gospodarczego regionu, opracowanie materiałów promocyjnych na temat lokalnego potencjału gospodarczego.

W ramach środków przeznaczonych na Program Przekwalifikowań, RKS będą mogły dokonywać ich alokacji w zależności od potrzeb i specyfiki lokalnego rynku pracy.

Wymienione usługi będą realizowane przez *instytucje lokalne* (szkoleniowe, doradcze etc.) wybrane przez władze samorządowe województwa w drodze przetargu.

Budżet podkomponentu B-1:

Całkowity budżet komponentu B-1: środki Banku Światowego – 22,7 mln USD, środki rządowe – 22,14 mln USD. Środki krajowe na współfinansowanie programu (przekazane samorządowi województwa) pochodzić będą z rezerwy celowej budżetu państwa na współfinansowanie programów wojewódzkich, mających na celu przeciwdziałanie bezrobociu.

Okres wdrażania: 4 lata

Zakres terytorialny: województwa – zachodniopomorskie, kujawsko-pomorskie, warmińsko-mazurskie, lubelskie, podkarpackie, małopolskie, świętokrzyskie.

Wdrażanie:

Zespół Programowy w MPiPS

- nadzór nad wdrażaniem obydwu podkomponentów,
- współpraca z WBWP przy zarządzaniu Programem,
- przekazywanie JKP informacji o etapach wdrażania Programu,
- akceptacja kontraktów.

Wojewódzkie Biuro Wdrażania Programu

- organizacja przetargu i wybór realizatorów usług,
- zawieranie kontraktów,
- informowanie władz lokalnych niższego szczebla o instrumentach dostępnych w ramach programu oraz identyfikacja potrzeb lokalnych rynków pracy i wytypowanie odpowiednich instrumentów z Programu,
- przekazywanie informacji o wydatkach.

Realizatorzy usług

- instytucje lokalne realizujące instrumenty przewidziane w Programie,

7 konsultantów regionalnych

- pomoc przy wdrażaniu Programu,
- akceptacja wniosków o przelew środków.

Podkomponent B-2: Edukacja

Cele:

Celem ogólnym edukacyjnego elementu programowego jest podniesienie efektywności systemu edukacyjnego oraz poziomu przygotowania absolwentów

szkół podstawowych i gimnazjów poprzez poprawę jakości procesu nauczania w wiejskich szkołach oraz lepsze wykorzystanie zasobów szkolnych.

Instrumenty:

Program edukacyjny będzie realizowany za pomocą:

- szkolenia nauczycieli i dyrektorów szkół,
- poprawienia jakości wyposażenia szkół,
- programu wspierającego wykorzystanie komputerów dla celów edukacyjnych,
- poprawy stanu obiektów szkolnych poprzez ich modernizację, remonty wraz z poprawą efektywności systemu szkolnego poprzez konsolidację sieci szkół.

Program będzie realizowany w grupie gmin zakwalifikowanych w oparciu o ocenę ich obecnego systemu edukacyjnego, oraz przygotowania nadających się do realizacji propozycji rozwiązań zidentyfikowanych problemów.

Zasięg terytorialny:

Komponent edukacyjny będzie realizowany na terenie siedmiu województw: Kujawsko - Pomorskiego, Lubelskiego, Małopolskiego, Podkarpackiego, Świętokrzyskiego, Warmińsko - Mazurskiego oraz Zachodniopomorskiego. Każda propozycja w sferze edukacji, aby mogła być wzięta pod uwagę dla dofinansowania musi stanowić odzwierciedlenie priorytetów lokalnej społeczności potwierdzone decyzjami rady gminy, wynikami konsultacji społecznych lub ankiet, jak również musi być zgodne z kompleksowym programem rozwoju regionalnego.

Okres wdrażania:

Program będzie realizowany w trzech etapach przez 3 - 3,5 roku od momentu podpisania umowy kredytowej.

Budżet podkomponentu: 24,67 mln USD.

Wdrażanie:

W Ministerstwie Edukacji Narodowej został powołany Zespół Programu, który jest odpowiedzialny m.in. za:

- koordynację i monitoring Programu,
- wybór i zakontraktowanie usług konsultingowych,
- przygotowanie decyzji dotyczących płatności realizatorom usług w zakresie szkolenia nauczycieli,

- współpracę z Kuratoriami Oświaty w województwach uczestniczących w Programie,
- współpracę z Jednostką Koordynacji Programu.

Podkomponent B-3: Budowanie potencjału instytucjonalnego administracji lokalnej i regionalnej

Cele:

Ogólnym celem Programu jest zwiększenie poziomu skuteczności i efektywności działania administracji publicznej na poziomie lokalnym i regionalnym poprzez podniesienie poziomu:

- wykonywania usług publicznych,
- zarządzania finansami publicznymi i zasobami ludzkimi,
- budowania potencjału dla wdrażania zasad i przepisów Unii Europejskiej, tak aby administracja publiczna mogła pobudzać, podtrzymywać i uzupełniać przejawy indywidualnej i lokalnej aktywności publicznej, zmierzające do przezwyciężenia stagnacji gospodarczej i apatii społecznej.

Instrumenty:

Program Budowanie potencjału instytucjonalnego administracji lokalnej i regionalnej będzie realizowany za pomocą trzech instrumentów:

I. Programów Rozwoju Instytucjonalnego (PRI) – realizowanych w wybranych w drodze dwustopniowego postępowania konkursowego jednostkach pilotażowych. PRI w dwóch etapach:

Etap I - w okresie od dwóch do ośmiu tygodni dokonana zostanie analiza organizacyjna i operacyjna Urzędu. Obejmie ona analizę i porównanie z przykładami najlepszych praktyk takich elementów jak:

- struktury organizacyjne,
- procedury,
- kanały komunikacji i wymiany informacji,
- systemy informacji zarządczej,
- zasoby ludzkie i wyposażenie.

W oparciu o stwierdzoną sytuację nastąpi identyfikacja potrzeb i sporządzone zostaną zalecenia dotyczące wprowadzenia niezbędnych zmian. W oparciu o porównanie istniejących umiejętności i doświadczeń personelu z nowymi wymaganiami nastąpi oszacowanie potrzeb szkoleniowych. W wyniku realizacji Etapu I powstanie Plan Rozwoju Instytucjonalnego, obejmujący uzgodniony zestaw kwestii priorytetowych oraz działań, które mają zostać wdrożone w Eta-

pie II. Każdy z Planów Rozwoju Instytucjonalnego będzie precyzyjnie dostosowany do potrzeb pilotażowych jednostek administracyjnych, wykonalny pod względem finansowym i praktycznym oraz w pełni zaakceptowany (traktowany jako własny) przez kierownictwo danej jednostki administracyjnej.

Etap II – to dwuletni okres wdrażania Planu Rozwoju Instytucjonalnego. W ramach programu zostanie zapewnione niezbędne wsparcie dla działań mających na celu przygotowanie i wdrożenie nowych procedur, opisu stanowisk pracy, stosownych zmian organizacyjnych oraz usprawnienie komunikacji. Zgodnie z Planem Rozwoju Instytucjonalnego zostaną zapewnione także szkolenia dla urzędników. W ograniczonym zakresie wdrożone zostaną nowe technologie biurowe (sprzęt komputerowy, drukarki, poczta elektroniczna itp.).

Znaczna uwaga zostanie poświęcona trzem obszarom współpracy pomiędzy jednostkami administracyjnymi:

- na szczeblu wojewódzkim pomiędzy wojewodą i marszałkiem (oraz ich odpowiednimi urzędami);
- pomiędzy różnymi jednostkami na tym samym szczeblu administracyjnym, tj. gminami, powiatami i województwami dla osiągnięcia wspólnych celów w ramach ekonomii skali;
- pomiędzy różnymi szczeblami lokalnych i regionalnych administracji dla osiągnięcia optymalnej koordynacji wysiłków i właściwego zarządzania.

II. Programów szkoleniowych – dla radnych, członków zarządów jednostek samorządu terytorialnego oraz urzędników administracji publicznej w jednostkach nie uczestniczących w pilotażu PRI. Oczekiwanym rezultatem programów szkoleniowych jest promowanie zarządzania zorientowanego na cele. Program zakłada przeszkolenie około 3000 w zakresie:

- zarządzania strategicznego,
- zarządzania zasobami ludzkimi,
- rozwoju regionalnego,
- zarządzania projektami,
- zarządzania finansowego,
- zlecania usług podmiotom zewnętrznym.

III. Projektów służących wspieraniu efektywnej koordynacji działań szkoleniowych i PRI, jak również wspomagających monitoring i ocenę wdrażanego Programu.

Zasięg terytorialny:

Programy Rozwoju Instytucjonalnego (PRI) będzie realizowany w wyłonionych w drodze postępowania konkursowego jednostkach pilotażowych (2 woje-

wództwa, 2-4 powiaty z wyselekcjonowanych województw, około 15 gmin z wybranych powiatów).

Programy szkoleniowe będą realizowane na obszarze całego kraju w jednostkach administracji publicznej nie uczestniczących w pilotażu PRI.

Okres wdrażania:

Program będzie realizowany przez około 3 lata od momentu podpisania umowy kredytowej.

- Pierwsza faza PRI rozpocznie się jesienią br., po zakończeniu postępowań przetargowych. Zakończenie drugiego etapu PRI przewidywane jest przed zakończeniem obecnej kadencji rad gminnych, powiatowych i sejmików.
- Programy szkoleniowe rozpoczną się na początku 2001 r. i będą trwać około dwa i pół roku.

Budżet podkomponentu: 12,62 mln USD

Wdrażanie:

Ministerstwo Spraw Wewnętrznych i Administracji jest odpowiedzialne za wdrażanie i monitoring Programu: Budowanie potencjału instytucjonalnego administracji lokalnej i regionalnej. Bezpośrednia realizacja zadań spoczywa na Zespole Programu MSWiA..

Zespół Programu odpowiedzialny jest m.in. za:

- koordynację, monitoring i ocenę Programu,
- zakontraktowanie i nadzór nad realizatorami PRI oraz programów szkoleniowych,
- wybór jednostek administracyjnych uczestniczących w pilotażu PRI,
- współpracę z instytucjami realizującymi projekty Rozwoju Instytucjonalnego finansowane ze środków pomocowych,
- współpracę z Jednostką Koordynacji Programu (podporządkowaną Ministrowi Rolnictwa i Rozwoju Wsi), w tym przedkładanie JKP okresowych raportów.

Komponent C: Infrastruktura wiejska

Cele:

Rozwój i poprawa infrastruktury uważane są za niezbędne warunki wstępne do stymulacji rozwoju sektora prywatnego. Tereny o rozwiniętej infrastrukturze przyciągają inwestorów, natomiast brak dobrej infrastruktury nakłada na potencjalnych inwestorów dodatkowe koszty związane z budową dróg, sieci wodociąg-

gowej i kanalizacyjnej, grzewczej, telekomunikacyjnej itp. Poprzez rozwój infrastruktury stworzone zostaną warunki do prowadzenia działalności gospodarczej na terenach wiejskich.

Głównym celem niniejszego komponentu jest poprawa infrastruktury technicznej obszarów wiejskich w celu stymulacji sektora prywatnego, ułatwienia tworzenia nowych miejsc pracy poza sektorem rolnictwa, poprawę warunków zdrowotnych i środowiskowych, wprowadzenie alternatywnych struktur organizacyjnych i instytucjonalnych służących podtrzymaniu usług oraz bardziej rynkowego podejścia w rozwoju i działaniu sieci infrastrukturalnej, a w ten sposób zmniejszenia różnicy pomiędzy terenami wiejskimi i miejskimi jeśli chodzi o rozwój ekonomiczny.

Program aktywizacji obszarów wiejskich umożliwia finansowanie projektów inwestycji kapitałowych, obejmujących nowe inwestycje i modernizację istniejącej infrastruktury. Ponadto istnieje możliwość korzystania z usług konsultantów w zakresie przygotowania i realizacji projektów przez samorządy lokalne zgłaszające potrzebę pomocy technicznej.

Inwestycje podjęte w ramach komponentu C będą miały na celu realizację następujących potrzeb:

- budowa systemów wodociągowych na użytek gospodarstw domowych oraz przedsiębiorstw,
- budowa w celu uzyskania zamkniętego systemu obiegu wody o dobrej jakości i spełniającej wymogi higieniczne na obszarach gmin i powiatów, systemów kanalizacji,
- budowa systemów gromadzenia odpadów stałych łącznie z wyposażeniem do ich zbierania i utylizacji, zgodnych z wymaganiami UE w zakresie bezpieczeństwa i wymogów sanitarnych na obszarach gmin i powiatów,
- poprawa stanu wybranych dróg na obszarach wiejskich, zwłaszcza poprawa lokalnych połączeń drogowych z drogami głównymi oraz utwardzenie nawierzchni w celu zapewnienia możliwości dojazdu do niektórych miejscowości niezależnie od warunków pogodowych,
- po roku wdrażania programu KKS i Bank Światowy podejmą decyzję o ewentualnym wdrażaniu projektów dotyczących energii i telekomunikacji.

Beneficjenci:

Gminy, związki gmin i powiaty.

Zasięg terytorialny:

Rozwój infrastruktury terenów wiejskich obejmie wszystkie 16 województw.

Instrumenty:

Przedłożone projekty będą sprawdzane i oceniane podczas ich wdrażania zgodnie z technicznymi, ekonomicznymi, finansowymi i instytucjonalnymi wymaganiami. Przygotowano obszerny program szkoleń i pomocy technicznej dla personelu technicznego i urzędników zajmujących się obsługą i wdrażaniem projektów w województwach i samorządach lokalnych.

Ogólne zasady ubiegania się o wsparcie finansowe:

W ramach komponentu infrastruktura, finansowane będą inwestycje, pod warunkiem spełnienia odpowiednich kryteriów oraz z uwzględnieniem ich znaczenia w planie regionalnego rozwoju gospodarczego.

Propozycje projektów do współfinansowania ze środków kredytu Banku Światowego składane będą do przeglądu właściwym terytorialnie regionalnym oddziałom ARiMR. W ciągu trzech tygodni regionalne oddziały ARiMR dokona analizy i oceny wniosku wg następujących kryteriów:

- kryteria ogólne (czy realizacja projektu będzie odbywać się w obrębie odpowiedniego sektora i regionu; czy projekt został zgłoszony przez odpowiedniego beneficjenta; czy udział w kosztach samorządu lokalnego jest równy lub przewyższa minimalną wartość ustalona przez KKS dla danego regionu I rodzaju projektu;
- zgodność z wymogami technicznymi i wymogami ochrony środowiska (czy projekt jest zgodny z polskimi i unijnymi wymogami; czy projekt w sposób realny odzwierciedla lokalne / regionalne potrzeby; czy projekt jest możliwy do wykonania z technicznego punktu widzenia; czy dokumentacja techniczna jest wystarczająca; czy dokonano oceny rozwiązań alternatywnych);
- analiza finansowa i ekonomiczna; czy możliwa jest realizacja projektu pod względem finansowym; czy projekt jest zgodny z regionalnym planem rozwoju gospodarczego; czy w planie projektu w odpowiedni sposób uwzględniono zasadę ekonomii skali; jaka jest wielkość (koszt) inwestycji na beneficjenta końcowego; czy istnieje możliwość pośredniego i bezpośredniego tworzenia miejsc pracy);
- możliwości instytucjonalne (czy beneficjent posiada wystarczające możliwości do wdrożenia projektu oraz odpowiednie struktury aby zapewnić trwałe funkcjonowanie i utrzymanie zrealizowanej inwestycji),
- gotowość do realizacji (czy uzyskano wszystkie niezbędne pozwolenia; czy wyjaśniona jest kwestia własności ziemi, na której zostanie zrealizowana inwestycja);
- uzasadnienie celowości realizacji projektu.

Regionalne oddziały ARiMR nie zatwierdzają projektów - po ich sprawdzeniu przesyłają dokumentację do RKS.

RKS zajmie się oceną i uszeregowaniem przedłożonych projektów wg określonych kryteriów, tj. zgodności z planem regionalnym i polityką regionalną, bezpośrednich i pośrednich możliwości tworzenia miejsc pracy. Preferowane będą projekty wspólnie opracowane przez grupę gmin (zasada ekonomii skali w danym projekcie) oraz z wyższym udziałem władz lokalnych w kosztach inwestycji. W oparciu o wielkość funduszy dostępnych do wykorzystania przez poszczególne województwa RKS zatwierdzi projekty wg listy rankingowej uwzględniającej założenia polityki regionalnej.

Budżet: 194,89 mln USD.

Komponent D: Jednostka Koordynacji Programu (JKP)

Zasady funkcjonowania Programu:

Decyzje strategiczne dotyczące Programu aktywizacji obszarów wiejskich podejmowane będą przez Krajowy Komitet Sterujący (KKS), powołany przez Prezesa Rady Ministrów. Przewodniczy mu Minister Rolnictwa i Rozwoju Wsi. Ministrowie: Gospodarki, Pracy i Polityki Społecznej, Edukacji Narodowej, Spraw Wewnętrznych i Administracji, Finansów oraz sekretarz stanu w Kancelarii Prezesa Rady Ministrów i dwóch Marszałków Województw (Małopolskiego i Warmińsko-Mazurskiego) wchodzi w skład KKS. Komitetowi udziela wsparcia merytorycznego i technicznego Jednostka Koordynacji Programu, powołana w ramach Fundacji Programów Pomocy dla Rolnictwa przy MRiRW.

We wszystkich ministerstwach zaangażowanych w realizację Programu zostały powołane Zespoły realizujące projekt.

I tak dla komponentu:

- A i B.1** - w Ministerstwie Pracy i Polityki Społecznej
- B.2** - w Ministerstwie Edukacji Narodowej
- B.3** - w Ministerstwie Spraw Wewnętrznych i Administracji
- C** - w Ministerstwie Rolnictwa i Rozwoju Wsi.

Na szczeblu województw podejmowane będą decyzje odnośnie oceny i kwalifikowania szczegółowych projektów do finansowania ze środków pożyczki Banku Światowego. Decyzje te będzie podejmował Regionalny Komitet Sterujący (RKS) pod przewodnictwem Marszałka. Podstawą do decyzji będzie ocena projektów dokonywana przez Wojewódzkie Biuro Wdrażania Programu (w przypadku projektów infrastrukturalnych przez Regionalny Oddział Agencji Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa). RKS stymuluje i nadzoruje wdrażanie Programu w województwie. Statut działania Regionalnych Komitetów Sterujących uchwała Krajowy Komitet Sterujący.

Ostatecznego przyjęcia listy rankingowej projektów współfinansowanych z kredytu Banku Światowego dokonuje Krajowy Komitet Sterujący (KKS). Lista projektów zatwierdzonych w danym województwie będzie stanowiła podstawę podpisania Umowy o finansowaniu pomiędzy Ministrem Rolnictwa jako Przewodniczącym KKS a Marszałkiem danego województwa. Umowa określać będzie wszystkie podstawowe zasady współpracy oraz obowiązki stron.

Jednostkę Koordynacji Programu tworzy Minister Rolnictwa i Rozwoju Wsi jako Przewodniczący Krajowego Komitetu Sterującego. Będzie ona odpowiedzialna wobec MRiRW, ale będzie znajdowała się poza jego strukturą i funkcjonowała jako niezależna jednostka organizacyjna nie posiadająca osobowości prawnej. JKP będzie pełniła funkcję administracyjną, koordynującą i sprawozdawczą. Będzie ona koordynowała finansowe, monitoringowe oraz sprawozdawcze aspekty *Programu aktywizacji obszarów wiejskich* oraz działalność wszystkich jednostek wdrażających. Na etapie początkowym, jej zadaniem jest pomoc w tworzeniu jednostek niezbędnych do realizacji Programu, a następnie zapewnienie im wsparcia w trakcie wdrażania Programu.

Ponadto, JKP pośredniczy we wszystkich kontaktach między Bankiem Światowym a innymi podmiotami biorącymi udział w Programie.

Cele i zadania:

1. Zadania wstępne:

- zapewnienie wsparcia jednostkom wdrażającym,
- przygotowanie i uruchomienie systemu monitorowania i kontroli Programu,
- stworzenie systemu rachunkowości i audytu dla Programu,
- przygotowanie systemu sprawozdawczości,
- dbałość o wizerunek publiczny Programu.

2. Zadania w trakcie wdrażania Programu

- zapewnienie wsparcia na wszystkich szczeblach kierowania pracami Programu, zapewnienie pomocy technicznej jednostkom wdrażającym,
- gromadzenie wymaganych raportów ze wszystkich jednostek biorących udział we wdrażaniu Programu,
- organizacja niektórych przetargów,
- nadzór i monitorowanie działań WBWP związanych z realizacją Programu,
- monitorowanie przepływu informacji z WBWP do zespołów projektu w odpowiednich ministerstwach,
- pośredniczenie w przekazywaniu informacji do i z Banku Światowego, UE i innych podmiotów współfinansujących,

- zapewnienie szkoleń na temat procedur przetargowych stosowanych przez Polskę, Bank Światowy i UE,
- zarządzanie finansowe i prognozowanie wydatków w kolejnych okresach wdrażania Programu,
- koordynacja, administracja i nadzór nad postępem prac w Programie,
- monitorowanie, prowadzenie bazy danych, ksiąg rachunkowych i sprawozdań,
- przygotowywanie skonsolidowanych raportów kwartalnych,
- przekazywanie do Banku Światowego wniosków o akceptację ("brak sprzeciwu"),
- zarządzanie finansowe Programem,
- przygotowywanie wniosków do Ministra Finansów o dokonanie wypłaty środków z rachunku specjalnego,
- proponowanie KKS zmian w „Instrukcji operacyjnej”,
- pełnienie roli sekretariatu Krajowego Komitetu Sterującego (KKS)
 - przygotowywanie porządku dnia na posiedzenia KKS,
 - przygotowywanie protokołów z posiedzeń KKS,
 - przekazywanie decyzji KKS do jednostek odpowiedzialnych za wdrażanie Programu,
 - monitorowanie wykonywania decyzji KKS,
 - przygotowywanie propozycji zmian do „Instrukcji operacyjnej” do zatwierdzenia przez KKS.

Okres wdrażania:

przez okres trwania *Programu aktywizacji obszarów wiejskich*.

4. Uwagi końcowe

Jak widać jest to program złożony, wielowątkowy i wieloaspektowy. W jego realizację zaangażowanych jest kilka ministerstw, wszystkie urzędy marszałkowskie i wiele innych instytucji. Tak szeroki zakres tematyczny i podmiotowy utrudnia jego realizację, z drugiej jednak strony, biorąc pod uwagę złożoność sytuacji na polskiej wsi, tylko szeroko zakrojone działania wykorzystujące efekt synergii mogą skutecznie przeobrazić wieś i przyspieszyć proces włączania jej mieszkańców w główny nurt życia społecznego i gospodarczego.